

Aproximačné splajnové krivky

ZLOŽENÉ BEZIEROVE KRIVKY

Opis krivky zložitého tvaru (s veľkým počtom riadiacich bodov) si vyžaduje Bezierovu krivku vysokého stupňa, čo je nevýhodné najmä z numerických dôvodov a navyše často jednoduchý Bezierov oblúk nespĺňa požiadavky “dobrej” aproximácie riadiaceho polygónu. Riešením môžu byť zložené Bezierove krivky, ktoré sú vytvorené zo segmentov jednoduchých Bezierovych oblúkov, v našom prípade Bezierovych kubík, pri splnení podmienok ich hladkého spojenia – “zošitia”.

Nech 0S je segment Bezierovej krivky 3° s riadiacimi bodmi ${}^0V_0, {}^0V_1, {}^0V_2, {}^0V_3$:

$${}^0S: {}^0\mathbf{b}(t) = \sum_{i=0}^3 B_{i,3}(t) {}^0V_i \quad t \in \langle 0,1 \rangle.$$

Úlohou je na túto krivku 0S hladko napojiť inú Bezierovu krivku 3°:

$${}^1S: {}^1\mathbf{b}(t) = \sum_{i=0}^3 B_{i,3}(t) {}^1V_i \quad t \in \langle 0,1 \rangle$$

ktorej riadiace body budú ${}^1V_0, {}^1V_1, {}^1V_2, {}^1V_3$. Tieto riadiace body ${}^1V_0, {}^1V_1, {}^1V_2, {}^1V_3$ vyčíslime a to na základe podmienok **geometrickej spojitosti**:

(1°) geometrická spojitosť 0. rádu **G⁰-spojitosť** (polohová spojitosť):

$${}^1\mathbf{b}(0) = {}^0\mathbf{b}(1) \Leftrightarrow {}^1V_0 = {}^0V_3$$

(2°) geometrická spojitosť 1. rádu **G¹-spojitosť** (dotyčnicová spojitosť):

$${}^1\mathbf{b}'(0) = \beta_1 {}^0\mathbf{b}'(1), \beta_1 > 0 \Leftrightarrow {}^1V_1 = {}^0V_3 + \beta_1 ({}^0V_3 - {}^0V_2)$$

Bod 1V_1 je bodom priamky ${}^0V_2{}^0V_3$.

(3°) geometrická spojitosť 2. rádu **G²-spojitosť** (krivosťová spojitosť):

$${}^1\mathbf{b}''(0) = \beta_1^2 {}^0\mathbf{b}''(1) + \beta_2 {}^0\mathbf{b}'(1) \Leftrightarrow$$

$${}^1V_2 = \beta_1^2 {}^0V_1 + (-2\beta_1 - 2\beta_1^2 - \frac{1}{2}\beta_2) {}^0V_2 + (1 + 2\beta_1 + \beta_1^2 + \frac{1}{2}\beta_2) {}^0V_3$$

Riadiaci bod 1V_2 je určený pomocou bodov ${}^0V_1, {}^0V_2, {}^0V_3$.

Teda pri zabezpečení geometrickej spojitosti 2. rádu zostáva nám voľba jedného riadiaceho bodu a to 1V_3 pre napájaný Bezierov segment ${}^1\mathbf{b}(t)$.

Je pravda, že možnosť voľby parametrov β_1, β_2 ponúka modelovať krivku najmä v okolí napojenia dvoch segmentov. Pri praktických aplikáciách sa siahá k “tvrdšej” požiadavke a tou je **parametrická spojitosť** t.j. $\beta_1 = 1, \beta_2 = 0$.

(1°) parametrická spojitosť 0. rádu **C⁰-spojitosť** :

$${}^1\mathbf{b}(0) = {}^0\mathbf{b}(1) \Leftrightarrow {}^1V_0 = {}^0V_3$$

(2°) parametrická spojitosť 1. rádu **C¹-spojitosť** :

$${}^1\mathbf{b}'(0) = {}^0\mathbf{b}'(1) \Leftrightarrow {}^1V_1 = {}^0V_3 + ({}^0V_3 - {}^0V_2) \Leftrightarrow {}^0V_3 = \frac{1}{2} ({}^1V_1 + {}^0V_2)$$

Bod 0V_3 je stred úsečky ${}^0V_2{}^1V_1$.

(3°) parametrická spojitosť 2. rádu **C²-spojitosť** :

$${}^1\mathbf{b}''(0) = {}^0\mathbf{b}''(1) \Leftrightarrow {}^1V_2 = {}^0V_1 + 4({}^0V_3 - {}^0V_2)$$

Riadiaci bod 1V_2 leží na priamke prechádzajúcej bodom 0V_1 a rovnobežnej s priamkou ${}^0V_2{}^0V_3$.

ČIASTKOVÝ BEZIEROV SPLAJN SPLAJN PO ČASTIACH BEZIEROV

Teraz keď poznáme postup vyčísl'ovania vrcholov riadiacich polygónov pre Bezierove krivky 3°, môžeme prejsť k splajnom, ktoré budú vytvorené zo segmentov Bezierovych kubíkov.

Splajnová krivka $S = S(u)$ je spojité obraz systému intervalov definovaných postupnosťou $u_0 < u_1 < \dots < u_L$ do priestoru $E(E^2, E^3)$ taký, že každý z intervalov $\langle u_i, u_{i+1} \rangle$, $i = 0, 1, \dots, L-1$, sa zobrazí na Bezierovu krivku 3°.

Prvky postupnosti $\{u_i\}_{i=0}^L$ sú uzly a každej hodnote $u \in \langle u_0, u_L \rangle$ prislúcha bod $S(u)$ na splajne. Parameter u sa nazýva globálny parameter. Okrem globálneho parametra možno bod $S(u)$ opísať aj pomocou lokálneho parametra $t \in \langle 0, 1 \rangle$ t.j. ku každému $u \in \langle u_i, u_{i+1} \rangle$ existuje $t \in \langle 0, 1 \rangle$,

ktorý získame $t = \frac{u - u_i}{u_{i+1} - u_i} = \frac{u - u_i}{\Delta_i}$.

Ak pracujeme s celým splajnom, tak je výhodnejšie používať globálny parameter $u \in \langle u_0, u_L \rangle$.

Naopak, ak pracujeme len s niektorým jeho segmentom tak je výhodnejšie pracovať s lokálnym parametrom. Budeme používať označenie $\mathbf{s}(u) = {}^i \mathbf{s}(t)$.

Lokálne súradnice sú výhodné pri deriváciách:

1. derivácia
$$\frac{d\mathbf{s}(u)}{du} = \frac{d^i \mathbf{s}(t)}{dt} \frac{dt}{du} = \frac{1}{\Delta_i} \frac{d^i \mathbf{s}(t)}{dt} = \frac{1}{\Delta_i} {}^i \mathbf{s}'(t)$$

2. derivácia
$$\frac{d^2 \mathbf{s}(u)}{du^2} = \left(\frac{1}{\Delta_i}\right)^2 {}^i \mathbf{s}''(t)$$

Body $\mathbf{s}(u_{i+1}) = {}^i \mathbf{s}(1) = {}^{i+1} \mathbf{s}(0)$, $i = 0, \dots, L-2$, sa nazývajú spojovacie body, krátko spoje na Bezierovom splajne.

Súhrn Bezierovych riadiacich polygónov všetkých segmentov sa nazýva čiasťkový Bezierov polygón.

Teraz bude úlohou určiť – vypočítať vrcholy riadiacich polygónov pre každý segment tak, aby v spojoch boli splnené požiadavky na spojitosť výslednej krivky – splajnu.

Nech sú dané dve Bezierove kubiky:

$${}^0S: {}^0\mathbf{b}(u) = {}^0\mathbf{b}(\mathbf{V}_0 \mathbf{V}_1 \mathbf{V}_2 \mathbf{V}_3), \quad u \in \langle u_0, u_1 \rangle$$

$${}^1S: {}^1\mathbf{b}(u) = {}^1\mathbf{b}(\mathbf{V}_3 \mathbf{V}_4 \mathbf{V}_5 \mathbf{V}_6), \quad u \in \langle u_1, u_2 \rangle, \quad u_0 < u_1 < u_2$$

C^0 –spojitosť:

krivka $\mathbf{s}(u) = {}^0S \cup {}^1S$, $u \in \langle u_0, u_2 \rangle$, je v bode $u = u_1$ C^0 -spojitá \Leftrightarrow

$${}^0\mathbf{s}(u)|_{u=u_1} = {}^1\mathbf{s}(u)|_{u=u_1} \Leftrightarrow {}^0\mathbf{s}(t)|_{t=1} = {}^1\mathbf{s}(t)|_{t=0} \Leftrightarrow \mathbf{V}_3 = \mathbf{V}_3$$

C^1 –spojitosť:

krivka $\mathbf{s}(u) = {}^0S \cup {}^1S$, $u \in \langle u_0, u_2 \rangle$, je v bode $u = u_1$ C^1 -spojitá \Leftrightarrow

$$\begin{aligned} \frac{d^0 \mathbf{s}(u)}{du} \Big|_{u=u_1} = \frac{d^1 \mathbf{s}(u)}{du} \Big|_{u=u_1} &\Leftrightarrow \frac{1}{\Delta_0} {}^0 \mathbf{s}'(t) \Big|_{t=1} = \frac{1}{\Delta_1} {}^1 \mathbf{s}'(t) \Big|_{t=0} \Leftrightarrow \\ &\Leftrightarrow \frac{1}{\Delta_0} 3(\mathbf{V}_3 - \mathbf{V}_2) = \frac{1}{\Delta_1} 3(\mathbf{V}_4 - \mathbf{V}_3) \Leftrightarrow \mathbf{V}_3 = \frac{\Delta_1}{\Delta_0 + \Delta_1} \mathbf{V}_2 + \frac{\Delta_0}{\Delta_0 + \Delta_1} \mathbf{V}_4. \end{aligned}$$

Túto vlastnosť môžeme interpretovať geometricky : riadiace body $\mathbf{V}_2 \mathbf{V}_3 \mathbf{V}_4$ musia byť kolinéárne a musí platiť deliaci pomer: $ratio(\mathbf{V}_2 \mathbf{V}_3 \mathbf{V}_4) = \frac{\Delta_0}{\Delta_1}$. (Ak $\Delta_0 = \Delta_1 = 1$, tak bod \mathbf{V}_3 je stred úsečky $\mathbf{V}_2 \mathbf{V}_4$).

C^2 -spojitosť:

krivka $\mathbf{s}(u) = {}^0 S \cup {}^1 S$, $u \in \langle u_0, u_2 \rangle$, je v bode $u = u_1$ C^2 -spojitá (C^1 +spojitosť 2.derivácie) spojitosť 2.derivácie

$$\begin{aligned} \frac{d^2 {}^0 \mathbf{s}(u)}{du^2} \Big|_{u=u_1} = \frac{d^2 {}^1 \mathbf{s}(u)}{du^2} \Big|_{u=u_1} &\Leftrightarrow \left(\frac{1}{\Delta_0} \right)^2 {}^0 \mathbf{s}''(t) \Big|_{t=1} = \left(\frac{1}{\Delta_1} \right)^2 {}^1 \mathbf{s}''(t) \Big|_{t=0} \\ &\Leftrightarrow \left(\frac{1}{\Delta_0} \right)^2 3 \cdot 2(\mathbf{V}_3 - 2\mathbf{V}_2 + \mathbf{V}_1) = \left(\frac{1}{\Delta_1} \right)^2 3 \cdot 2(\mathbf{V}_3 - 2\mathbf{V}_4 + \mathbf{V}_5) \end{aligned}$$

Po algebraických úpravách dostaneme:

$$-\frac{\Delta_1}{\Delta_0} \mathbf{V}_1 + \frac{\Delta_0 + \Delta_1}{\Delta_0} \mathbf{V}_2 = \frac{\Delta_0 + \Delta_1}{\Delta_1} \mathbf{V}_4 - \frac{\Delta_0}{\Delta_1} \mathbf{V}_5 \quad (\text{X})$$

Každá strana vyjadrenia (X) určuje bod. Pre ľavú stranu je to bod \mathbf{D}_- a pravú stranu \mathbf{D}_+ t.j.:

$$\mathbf{D}_- = -\frac{\Delta_1}{\Delta_0} \mathbf{V}_1 + \frac{\Delta_0 + \Delta_1}{\Delta_0} \mathbf{V}_2 \quad \text{a} \quad \mathbf{D}_+ = \frac{\Delta_0 + \Delta_1}{\Delta_1} \mathbf{V}_4 - \frac{\Delta_0}{\Delta_1} \mathbf{V}_5 \quad (\text{XX})$$

Podmienka parametrickej spojivosti 2. rádu požaduje totožnosť bodov $\mathbf{D}_- = \mathbf{D}_+$, ktorý nazveme \mathbf{D} a úpravou (XX) dostaneme

$$\mathbf{V}_2 = \frac{\Delta_1}{\Delta_0 + \Delta_1} \mathbf{V}_1 + \frac{\Delta_0}{\Delta_0 + \Delta_1} \mathbf{D} \quad \text{a} \quad \mathbf{V}_4 = \frac{\Delta_1}{\Delta_0 + \Delta_1} \mathbf{D} + \frac{\Delta_0}{\Delta_0 + \Delta_1} \mathbf{V}_5.$$

Navyše platia deliace pomery: $ratio(\mathbf{V}_1 \mathbf{V}_2 \mathbf{D}) = ratio(\mathbf{D} \mathbf{V}_4 \mathbf{V}_5) = \frac{\Delta_0}{\Delta_1}$.

Teda krivka $\mathbf{s}(u) = {}^0 S \cup {}^1 S$ je v bode $u = u_1$ C^2 -spojitá \Leftrightarrow ak je

$$1. C^1\text{-spojitá} \Leftrightarrow \mathbf{V}_2 \mathbf{V}_3 \mathbf{V}_4 \text{ sú kolinéárne a } ratio(\mathbf{V}_2 \mathbf{V}_3 \mathbf{V}_4) = \frac{\Delta_0}{\Delta_1}$$

$$2. \text{ existuje bod } \mathbf{D} \text{ tak, že platí: } ratio(\mathbf{V}_1 \mathbf{V}_2 \mathbf{D}) = ratio(\mathbf{D} \mathbf{V}_4 \mathbf{V}_5) = \frac{\Delta_0}{\Delta_1}.$$

Vyčísľovacie algoritmy

- Najskôr k zadanej postupnosti bodov určíme riadiace body pre Bezierove segmenty podľa požiadaviek na rád spojivosti, ktoré označíme $\mathbf{V}_0, \dots, \mathbf{V}_n$.
- Následne každý segment Bezierovej kubiky určený štvoricou riadiacich bodov je vyčíslený Casteljau algoritmom (podrobnejšie spracované vo Farinovi).

B-SPLAJNOVÉ KRIVKY C²-SPLAJN APROXIMAČNÝ

Pri B-splajnových krivkách sa konštruujú oveľa flexibilnejšie, po častiach polynomicke funkcie, nazývané B-splajnové funkcie: „B“-basis spline. Je známe, že prvý pracoval s B-splajnovými funkciami **Lobačevskij** (19.stor). V roku 1946 **Schoenberg** využil B-splajnové funkcie k vyhladzovaniu štatistických údajov a odštartoval modernú teóriu aproximácie splajnami. Významnou osobnosťou v teórii B-splajnov bol **Riesenfeld** a praktikom **Carl de Boor** (1972).

B-splajnová krivka je aproximačná krivka vzhľadom na riadiaci polygón. Navyše okrem riadiacich bodov sa pracuje aj s uzlami, ktoré ponúkajú dodatočné modifikácie tvaru krivky.

Kubická B-splajnová krivka

Na úvod o B-splajnových krivkách sa zameriame na konštrukciu B-splajnových kubických kriviek aplikáciou požiadaviek na spojitosť v spoji dvoch segmentov. Základný prístup konštrukcie B-splajnovej krivky ignoruje uzly, neskôr opíšeme konštrukciu uzlov a ich vplyv pri modelovaní B-splajnovej krivky.

Nech $\mathbf{V}_0, \mathbf{V}_1, \dots, \mathbf{V}_n$ je postupnosť vrcholov v riadiacom polygóne. Každý segment kubického splajnu je zviazaný so štyrmi riadiacimi bodmi $\mathbf{V}_i, \mathbf{V}_{i+1}, \mathbf{V}_{i+2}, \mathbf{V}_{i+3}$ a štyrmi zmiešavacími funkciami $N_{j,3}(t)$:

$${}^i \mathbf{s}(t) = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}(t) \mathbf{V}_{i+j} \quad t \in \langle 0, 1 \rangle$$

kde $N_{j,3}(t) = a_j + b_j t + c_j t^2 + d_j t^3$, $j=0,1,2,3$, sú polynómy 3°.

Koeficienty $a_j, b_j, c_j, d_j, j=0,1,2,3$, určíme na základe požiadaviek parametrickej spojitosti v

spoji segmentov ${}^i \mathbf{s}(t) = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}(t) \mathbf{V}_{i+j}$ a ${}^{i+1} \mathbf{s}(t) = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}(t) \mathbf{V}_{i+j+1}$:

- parametrická spojitosť **C⁰-spojitosť** :

$${}^{i+1} \mathbf{s}(0) = {}^i \mathbf{s}(1) \text{ t.j. } \sum_{j=0}^3 N_{j,3}(0) \mathbf{V}_{i+j+1} = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}(1) \mathbf{V}_{i+j}$$

- parametrická spojitosť **C¹-spojitosť** :

$${}^{i+1}\mathbf{s}'(0) = {}^i\mathbf{s}'(1) \text{ t.j. } \sum_{j=0}^3 N_{j,3}'(0)\mathbf{V}_{i+j+1} = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}'(1)\mathbf{V}_{i+j}$$

- parametrická spojitosť **C²-spojitosť** :

$${}^{i+1}\mathbf{s}''(0) = {}^i\mathbf{s}''(1) \text{ t.j. } \sum_{j=0}^3 N_{j,3}''(0)\mathbf{V}_{i+j+1} = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}''(1)\mathbf{V}_{i+j}$$

Z týchto podmienok získame 15 rovníc pre 16 neznámych $a_j, b_j, c_j, d_j, j=0,1,2,3$. Vieme, že i -ty

segment ${}^i\mathbf{s}(t) = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}(t)\mathbf{V}_{i+j}$ je zapísaný ako kombinácia bodov a funkcií, pre ktoré musí

platiť

- rozklad jednotky: $\sum_{j=0}^3 N_{j,3}(t) = 1$, čím získame 16. rovnicu.

Riešením sú koeficienty $a_j, b_j, c_j, d_j, j=0,1,2,3$:

$$\begin{aligned} a_0=1/6 \quad b_0=-1/2 \quad c_0=1/2 \quad d_0=-1/6; \quad a_1=2/3 \quad b_1=0 \quad c_1=-1 \quad d_1=1/2 \\ a_2=1/6 \quad b_2=1/2 \quad c_2=1/2 \quad d_2=-1/2; \quad a_3=0 \quad b_3=0 \quad c_3=0 \quad d_3=1/6. \end{aligned}$$

$$\text{Zmiešavacie funkcie: } N_{03}(t) = \frac{1}{6}(1-3t+3t^2-t^3) \quad N_{13}(t) = \frac{1}{6}(4-6t^2+3t^3)$$

$$N_{23}(t) = \frac{1}{6}(1+3t+3t^2-3t^3) \quad N_{33}(t) = \frac{1}{6}t^3.$$

Ich zápis v monomiálnej báze:

$$[N_{03}(t) \quad N_{13}(t) \quad N_{23}(t) \quad N_{33}(t)] = [1 \quad t \quad t^2 \quad t^3] \frac{1}{6} \begin{bmatrix} 1 & 4 & 1 & 0 \\ -3 & 0 & 3 & 0 \\ 3 & -6 & 3 & 0 \\ -1 & 3 & -3 & 1 \end{bmatrix}.$$

K maticovému vyjadreniu B-splajnovej krivky použijeme zápis:

$${}^i\mathbf{s}(t) = [1 \quad t \quad t^2 \quad t^3] \frac{1}{6} \begin{bmatrix} 1 & 4 & 1 & 0 \\ -3 & 0 & 3 & 0 \\ 3 & -6 & 3 & 0 \\ -1 & 3 & -3 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \mathbf{V}_i \\ \mathbf{V}_{i+1} \\ \mathbf{V}_{i+2} \\ \mathbf{V}_{i+3} \end{bmatrix} = T \cdot M_{BS} \cdot G_{BS}$$

Kde matica M_{BS} je maticou koeficientov B-splajnovej krivky 3°.

Vlastnosti segmentu: ${}^i\mathbf{s}(t) = \sum_{j=0}^3 N_{j,3}(t)\mathbf{V}_{i+j} \quad t \in \langle 0,1 \rangle$

- Krajné body segmentu :

začiatok: ${}^i s(0) = \frac{1}{6}(\mathbf{V}_i + 4\mathbf{V}_{i+1} + \mathbf{V}_{i+2}) = \mathbf{V}_{i+1} + \frac{1}{3}\left(\frac{\mathbf{V}_i + \mathbf{V}_{i+2}}{2} - \mathbf{V}_{i+1}\right)$ a je antiŕažisko trojuholníka $\mathbf{V}_i \mathbf{V}_{i+1} \mathbf{V}_{i+2}$

koniec: ${}^i s(1) = \mathbf{V}_{i+2} + \frac{1}{3}\left(\frac{\mathbf{V}_{i+1} + \mathbf{V}_{i+3}}{2} - \mathbf{V}_{i+2}\right)$ a je antiŕažisko trojuholníka $\mathbf{V}_{i+1} \mathbf{V}_{i+2} \mathbf{V}_{i+3}$,

• Vektor 1.derivácie segmentu: ${}^i s'(t) = \sum_j^3 N'_{j,3}(t) \mathbf{V}_{i+j}$

začiatok: ${}^i s'(0) = \frac{1}{2}(\mathbf{V}_{i+2} - \mathbf{V}_i)$ a je rovnobežný so spojnicou bodov $\mathbf{V}_i \mathbf{V}_{i+2}$

koniec: ${}^i s'(1) = \frac{1}{2}(\mathbf{V}_{i+3} - \mathbf{V}_{i+1})$ a je rovnobežný so spojnicou bodov $\mathbf{V}_{i+1} \mathbf{V}_{i+3}$.

• Vektor 2.derivácie segmentu: ${}^i s''(t) = \sum_j^3 N''_{j,3}(t) \mathbf{V}_{i+j}$

začiatok: ${}^i s''(0) = (\mathbf{V}_i - 2\mathbf{V}_{i+1} + \mathbf{V}_{i+2}) = (\mathbf{V}_i - \mathbf{V}_{i+1}) + (\mathbf{V}_{i+2} - \mathbf{V}_{i+1})$ výsledkom je rovnobežník $\mathbf{V}_i \mathbf{V}_{i+1} \mathbf{V}_{i+2} \mathbf{V}$, ktorého uhlopriečky sa rozpoľujú a teda vektor 2.derivácie má umiestnenie ako vektor $\mathbf{V}_{i+1} \mathbf{V}_M$, \mathbf{V}_M stred $\mathbf{V}_i \mathbf{V}_{i+2}$

koniec: ${}^i s''(1) = (\mathbf{V}_{i+1} - 2\mathbf{V}_{i+2} + \mathbf{V}_{i+3}) = (\mathbf{V}_{i+1} - \mathbf{V}_{i+2}) + (\mathbf{V}_{i+3} - \mathbf{V}_{i+2})$ výsledkom je rovnobežník $\mathbf{V}_{i+1} \mathbf{V}_{i+2} \mathbf{V}_{i+3} \mathbf{W}$, ktorého uhlopriečky sa rozpoľujú a vektor 2.derivácie má umiestnenie ako vektor $\mathbf{V}_{i+2} \mathbf{V}_N$, \mathbf{V}_N stred $\mathbf{V}_{i+1} \mathbf{V}_{i+3}$